

Til:

Det Kongelige Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Ved Hege Bygård Wetland og Julie Namuli B.Haveland

15.06.10

BLD – Høring – Utkast til Norges 8.rapport til FNs kvinne-diskrimineringskomité (CEDAW) fra JURK

Høringsfrist 15.juni kl.12.00.

Juridisk rådgivning for kvinner (heretter JURK) ønsker å takke for muligheten til å uttale oss i denne saken. Vi takker også for en interessant og lærerik gjennomgang av norsk likestillingsarbeid de siste årene.

JURK vil også informere om at vi skriver skyggerapport til CEDAW. På grunn av kort frist på denne høringen, vil derfor de fleste av våre kommentarer komme i skyggerapporten.

JURK er en rettshjelpsorganisasjon som har arbeidet for reell likestilling for kvinner i 36 år. I dag består organisasjonen av 17 juridiske studenter og 2 jurister på heltid, samt 6 jusstudenter og 3 jurister på deltid. Vi arbeider med konkret saksbehandling, rettighetsinformasjon og rettspolitisk påvirkning.

Overordnede bemerkninger

JURKs overordnede bemerkninger til *Utkast til Norges 8.rapport* er at den er av meget oppramsende karakter og det foreligger få vurderinger av effekt og konsekvenser av igangsatte tiltak, samt få redegjørelser for problemområder og utfordringer for fremtiden. Art 18 nr.2 i konvensjonen sier at rapporten skal nevne forhold som vanskeliggjør oppfyllelse av konvensjonens bestemmelse. JURK ser ikke at dette er gjort i nevneverdig grad. Det er videre gjennomgående redegjort for hva som formelt er foretatt, men få redegjørelser av den reelle virkningen av tiltak.

Kildebruken i rapporten er manglende. Det mangler for eksempel dato og sted for gjennomføring av tiltak. For eksempel Del II Para 12, s.2 når er den distribuert? Eller del II para 17-18 s.4 datoer og steder hvor tiltakene er gjennomført?

Rapporten er også lite oversiktlig og bærer til tider preg av lite struktur. Det er vanskelig å få oversikt over når ting både er behandlet under kommentarer og under artikler. Mye er også behandlet to ganger. Dette gjør det vanskelig å kommentere.

JURK er glad for at likestillingskampen også omhandler menn, men uttrykker bekymring for at likestillingskampen slutter å handle om kvinner. Rapporten har til tider et mannsfokus som gjør at kvinneperspektivet ikke er synlig.

JURK har en del spørsmål til rapporten, disse følger kronologisk nedenfor.

Del II: Kommentarer til CEDAW forrige bemerkninger til Norges rapport

1. Del II Para 15-16, s.3:
 - a. JURK kan ikke se at rapporten svarer på om likestillingsplanene er basert på det normative rammeverket konvensjonen oppstiller.
 - b. JURK kan heller ikke se at rapporten foretar en vurdering av hvorvidt kjønnsdiskrimineringsvernet svekkes med en samlet diskrimineringslov og et felles ombud.
 - c. Det er også uklart for JURK hvilket type kjønnsperspektiv Inkluderingsutvalget skal ha og hvordan dette utvalget skal se på kvinners stilling i Norge.
 - d. JURK kan heller ikke se at det redegjøres for evalueringen av Ombudet fra 2008 og savner en vurdering av effekt, konsekvenser og fremtidige problemer.
2. Del II para 17-18 s.3-4:

- a. JURK etterspør en redegjørelse for tiltak som er i gang for å redusere deltidsarbeid blant kvinner, og da særlig ufrivillig deltid.
- b. Vi kan ikke se at det redegjøres for resultatene i de ulike rapportene og effekten av de ulike tiltakene som listes opp. Hva er grunnen til at jenter og gutter velger ulikt når det gjelder utdanning?
- c. JURK er enig i at vi skal og må ha frie medier i Norge. Selv om myndighetene ikke skal påvirke medias redaksjonelle innhold, kan de likevel være en premissleverandør for en god og faktafundert debatt. Myndighetene har anledning til å påvirke den politiske og offentlige agenda med sin kunnskap og kapasitet gjennom innlegg, kronikker og artikler. På denne måten kan offentlige debatter dreies til det som er vesentlig. Vi ønsker å nevne særlig tre debatter:
 - i. Hijabdebatten: hijabdebatten i norske medier har blitt en offentlig debatt av kvinner skal kle av seg eller på seg og hvor integrering av den muslimske kvinne i større grad handler om hva hun har på seg enn om hvordan hun skal være et selvstendig økonomisk individ.
 - ii. Innvandringsdebatten: Videre blir innvandrerkvinner ofte fremstilt som offer i media, mens menn som overgripere. Myndighetene kan være flinkere med å formidle et mer nyansert bilde enn det media tegner.
 - iii. Omskjæringsdebatten er også en mediastyrt debatt som har resultert i at somaliske jentebarn blir utsatt for særtiltak hva gjelder underlivsundersøkelse og særlig helsespørsmål. Samtidig som myndighetene bekjemper vold i nære relasjoner med alle egnede midler, er det grunn til å stille spørsmålsteget og i aller fall vurdere myndighetenes praksis i et likestillingsperspektiv. Vi etterspør denne vurderingen.

3. Del II para 19-20, s.4-5:

- a. JURK vil først takke for alt den norske stat gjør for kvinner som er utsatt for vold. Vi må likevel påpeke at rapporten gir få - om noen - analyser av effekten av de igangsatte tiltak.
- b. Vi etterspør også mer statistikk om vold i forhold til kjønn, alder, etnisitet, type vold og forholdet mellom gjerningsutøver og offer.
- c. JURK ønsker også en nærmere redegjørelse for hva som gis av informasjon til voldsofre om deres juridiske rettigheter før, under og etter en anmeldelse.
- d. JURK ønsker også en ytterligere redegjørelse for de foreløpige resultatene fra prosjektet som kartlegger et utvalg drapssaker der gjerningspersonen er offerets nåværende eller tidligere partner igangsatt i 2009 og evt når resultatene vil foreligge.

- e. Til sist etterspør vi informasjon om hvordan de økte strafferammene skal sikres.
4. Del II para 21-22, s.5-6
- a. JURK etterspør resultatene av evalueringen av handlingsplanen om menneskehandel.
 - b. JURK savner en vurdering av hva som skal gjøres for å avdekke menneskehandel. Da også gjennom asylinstituttet og aupair-ordningen.
 - c. JURK ønsker ytterligere informasjon om hvilken type informasjon og oppfølging deltakerne i ROSA-programmet gis for å kunne vurdere sin juridiske stilling i Norge ved eventuell bosetting. Det tenkes her særlig på rettighetsinformasjon. Det vises her også til utkast til rapport under art 6 s.22.
 - d. JURK savner en analyse av effekten av straffebed mot kjøp av seksuelle tjenester for kvinner som selger sex. Se også utkast til rapport under art 6 s.22.
5. Del II para 23-24, s.6-8
- a. JURK ser dette punktet i sammenheng med det som står under artikkel 7b og undrer over hvor statistikken over minoritetskvinnens valgdeltakelse, hvor mange som stilte til valg og hvor mange som ble valgt er?
 - b. JURK ønsker statistikk på hvor mange dommer- og domstolslederstillinger, stillinger hos riksadvokaten, stillinger i academia (vitass, stipendiat, postdok, førsteamanuensis, professor) som er besatt av kvinner og kvinner med minoritetsbakgrunn.
 - c. JURK finner ikke statistikk på kvinners og minoritetskvinnens representasjon i politisk og offentlig liv.
 - d. JURK savner en oversikt over hva som gis av rettighetsinformasjon til innvandrerkvinner og norske kvinner. Det savnes også en videre plan for myndighetens rettighetsinformasjonsarbeid. Se vedlagt brev fra BLD som redegjør for dette. Det er ingen tiltak som direkte er rettighetsinformasjon her.
6. Del II para 25-26, s.8-9
- a. JURK savner mer informasjon om minoritetskvinner i arbeidslivet.
 - b. JURK etterspør også informasjon om hvilke sektorer problemet med ufrivillig deltid er størst, og hvilke konkrete tiltak som er satt i gang for å bekjempe ufrivillig deltid i disse sektorene.
 - c. JURK savner en økonomisk konsekvensanalyse av kvinner i deltidsarbeid med særlig blick på pensjon og skilsmisse.

- d. JURK savner også en nærmere redegjørelse og analyse av hvilke tiltak som er satt i gang for å hindre kjønnssegregering på arbeidsmarkedet.

7. Del II para 31 og 32 s.10

- a. JURK etterlyser problematisering og forskning om kjønnsnøytrale regler om sameie fører til reell likestilling.
- b. JURK etterspør informasjon om at rettsnormen etter Rt.1984 s.497 om berikelses- og restitusjonsprinsippet faktisk har fått en effekt for kvinner som lever i samboerskap? Det savnes også informasjon over volumet og karakteren av etterfølgende rettspraksis som anvender denne normen.
- c. JURK lurer også på hvor og hvordan veiledningen og hjelpen til å gjennomføre delingen av samboernes formue blir gjennomført, samt hvordan dette tilbudet har blitt kommunisert til kvinner i Norge.
- d. JURK etterspør vurderinger av samboers rett til å arve hverandre. Hvilke praktiske effekter den nye arveregelen har hatt og i hvilken grad gir regelen kvinner reell økonomisk sikkerhet etter død.

8. Del II para 35 og 36, s.11

- a. JURK etterspør en nøyere begrunnelse for hvorfor ikke etnisitet kan registreres. Det etterspørs også en mer finmasket avveining av hensynet for å hindre eventuell stigmatiserende statistikk og hensynet til å få riktig informasjon om befolkningen. For deretter å kunne tilrettelegge effektrike tiltak for ulike deler av befolkningen.
- b. JURK savner en redegjørelse for hva som gjøres for å opparbeide den manglende statistikken nevnt ovenfor og i utkastet til rapporten.

9. Del II para 37, s.11

- a. JURK savner en redegjørelse for gjennomføringen av Beijing plattformen i en nasjonal norsk kontekst.
- b. JURK etterspør også en sammenlikning og oversikt over midler øremerket til kjønn og likestillingsarbeid i bistands- og utviklingsarbeid og internt nasjonalt arbeid.

10. Del II para 38, s.11

- a. JURK savner en redegjørelse for tusenårsmålene i en norsk nasjonal kontekst.

11. Del II para 39, s.12

- a. JURK savner en nærmere redegjørelse for hvorfor UN Convention on Migrant Rights ikke er ratifisert og da særlig med tanke på resultatene fra maktutredningen.

JURK ber også om en utdyping av argumentet om at samme rettigheter nedtegnet i ulike konvensjoner fører til svekkelse av selve rettigheten.

Del III: Kommentarer til artiklene

12. Art 2a

- a. JURK savner en redegjørelse for å grunnlovfeste kjønnsdiskrimineringsvernet og andre diskrimineringsvern.

13. Art 2b

- a. Det vises til kommentarer under Del II Para 15-16, s.3. hvor det ønskes en konsekvensanalyse av at kjønnsdiskrimineringsvernet samles i lov med andre vern, og at ombudet har et samlet ansvarsområdet.
- b. JURK ønsker en redegjørelse for at diskrimineringsvernet i familien er tatt ut av forslaget til ny diskrimineringsloven NOU 2009:14.
- c. JURK mener det mangler en redegjørelse for statens aktivitetsplikt som overordnet myndighet og tjenesteyter. Her siktes det særlig til plikten å gi rettighetsinformasjon.

14. Art 2 c

- a. JURK ønsker en liste over igangsatte tiltak under statens aktivitetsplikt, samt virkningen og effekten av disse. Det ønskes også en oversikt over hvilken type økonomisk støtte ansvarshavende departementer som Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet gir frivillige tiltak og organisasjoner som jobber med aktivitetsplikten på likestillings- og diskrimineringsrettens område.
- b. JURK ønsker en oversikt over hva LDO gjør for å sikre reelt diskrimineringsvern blant kvinner som ikke kontakter dem. JURK ønsker også en oversikt over tiltak som er igangsatt for å sikre befolkningens kunnskap om LDOs eksistens og hjelpetilbud.

15. Art 2d

- a. JURK savner en redegjørelse av hva som gjøres for innvandrerkvinner og rettighetsinformasjon, samt hvordan det jobbes med rettslige selvmyndighetsgjørelse og legal empowerment blant kvinner med og uten minoritetsbakgrunn i Norge.
- b. JURK savner en nærmere redegjørelse av utfordringene på området.

16. Art 3

- a. JURK savner flere tall på hvor mange som blir innvilget asyl på grunnlag av kjønnsrelatert forfølgelse og hvor mange som ikke blir det.
- b. Det ønskes en redegjørelse for hvordan kjønn helt konkret tas inn i saksbehandlingen i UDI.
- c. JURK savner en redegjørelse for hvordan utlendingsloven § 53 om opphold på selvstendig grunnlag i Norge på grunn av vanskeligheter i hjemlandet som skilt kvinner, anvendes. Vi etterlyser også en oversikt over antall kvinner som har fått og ikke fått, opphold i Norge etter denne lovbestemmelsen.

17. Art 5a

- a. JURK ønsker en nærmere redegjørelse for hva som gjøres av konkrete tiltak for å bekjempe stereotype roller til kvinner.
- b. Vi ønsker en redegjørelse for hvilken virkning TENK-prosjektet hatt på kjønnsroller i Norge.

18. Art 5b

- a. JURK ønsker å bemerke at fedre fortsatt ikke har en selvstendig rett til foreldrepenger. Retten er en avledet rett gjennom mor. Dette medfører at der mor ikke har arbeid har far ingen rettigheter. Vi mener at dette bør fremgå av rapporten.
- b. Selv om JURK setter pris på at norsk likestillingspolitikk legger stor vekt på fedres rolle i familien, savner JURK en nærmere redegjørelse og vurdering av mors rolle i familien.
- c. JURK ønsker en nærmere analyse av hva som gjelder ift deltosted og samvær med barn dersom kvinner er utsatt for vold i parforholdet. Hvordan skal kvinnens rett til fravær av vold veies opp mot foreldres rett til å være sammen barnet og barnets rett til å være sammen med foreldre?

19. Art 6

- a. JURK viser til kommentarer under Del II para 19-20, s.4-5 og ønsker mer informasjon om kvinnedrap i Norge.
- b. JURK savner en nærmere analyse av konsekvensene bak økningen av antall anmeldelser mot vold i nære relasjoner.
- c. Det savnes en redegjørelse for hvordan familievoldskoordinatorer fungerer. Er den gjennomført i alle politidistrikt og hva er resultatene fra ordningen?

- d. JURK ønsker mer informasjon om hva som gis av rettighetsinformasjon til voldsutsatte kvinner for å så grunn for livet etter krisesenteroppholdet/voldssituasjonen.
- e. JURK etterspør en vurdering av om også norske kvinner kan bli varslet dersom de ønsker å gifte seg med en person som gjør det er sannsynlig at de eller deres barn kan bli utsatt for mishandling eller grov utnyttelse. Denne muligheten foreligger for utlandske kvinner som søker om familiegjeningforening med herboende ektemann eller samboer.
- f. JURK ønsker å vite mer om hva slags informasjon voldsutsatte kvinner får i møte med offentlige myndigheter. Særlig lurer vi på hva slags informasjon voldsutsatte kvinner får om hva det innebærer å anmelde et forhold, hvordan anmeldelse foregår og hva slags bevis som kreves for å dokumentere vold ifht reglene om opphold på selvstendig grunnlag jf utlendingsloven §53.
- g. JURK viser også til Del II para 21-22, s.5-6 og ønsker her en redegjørelse for hva som konkret gjøres for å sikre de overordnede målsetningene med ROSA-prosjektet i de enkelte tilfeller.

20. Art 7a

- a. Det vises til Del II para 23-24, s.6-8 og det bes om mer detaljert statistikk både når det gjelder kommunevalg og stortingsvalg.

21. Art 7b

- a. JURK etterspør også statistikk på antall ansatte i kommune og stat med minoritetsbakgrunn fordelt på kjønn.

22. Art7c

- a. JURK er takknemlige for at myndighetene hvert år setter av midler til kvinne- og likestillingstiltak. JURK ønsker imidlertid å påpeke at vi synes det er uklart om hva som skal til for å motta støtte til arbeid som fremmer ikke-diskriminering og likestilling fra departementet.

23. Art 10 a-h

- a. JURK viser til del II para 17-18 og ønsker en ytterligere redegjørelse over hva som konkret gjøres for å endre de segregerte valg kjønnene gjør i utdanningssystemet.
- b. JURK påpeker at kvinner nå dominerer profesjonsstudiene medisin, juss, veterinær etc, og i den forbindelse etterspør vi mer forskning på endringer av kjønnes utdannelsesvalg. JURK ser med frykt på at rene kvinnelige profesjoner gjør at profesjonen svekkes, og etterspør også mer forskning og fremtidsrettede tiltak for å sikre at dette ikke skjer.

- c. JURK ønsker å bemerke at kvinner i doktorstipendiater og kvinner som ønsker å forfølge en akademisk karriere ofte bli forsinket og går glipp av lønnsforhøyelse på grunn av fødsler og deltidsarbeid. Dette påvirker antall kvinner ansatt i akademiske stillinger. Vi ønsker å vite mer om hva staten ønsker å gjøre for å bøte på dette.
- d. JURK ønsker også å kommentere at Diskriminerings- og likestillingsrett, samt kvinnekonsvensjonen ikke er obligatoriske fag på jusstudiet i Oslo. Dette medfører at vi ikke utdanner jurister med tilstrekkelige kunnskaper til å ivareta mainstreaming av kjønnsperspektivet. Perspektivet er også lite fremme i de andre obligatoriske fagene på juss-studiet. I den forbindelse ønsker vi å vite mer om hva staten vil gjøre for å sikre at kvinner og menn under utdanning i Norge får kunnskap om de utfordringer vi har for å sikre reell likestilling for kvinner i Norge.
- e. JURK bemerker at Likestillings- og diskrimineringsrett er pensum på rettslærefaget i videregående skole. I den forbindelse ønsker vi å få rede på hvilke tiltak som konkret er i gang, for å sikre at lærerne har tilstrekkelig kunnskap på dette området.

24. Art 11.1 a

- a. JURK etterspør mer informasjon om hvilke rettigheter kvinner som selvstendig næringsdrivende har. Vi etterspør også mer problematisering hva gjelder selvstendig næringsdrivendes mulighet til å kombinere omsorgs- og arbeidsoppgaver.

JURK takker for at vi fikk uttale oss i denne saken.

Med vennlig hilsen

JURK ved

Daglig leder
Gunhild Vehusheia

Rettighetsansvarlig
Tina S Nordstrøm